

ΑΡΓΟΛΙΔΑ:

Σύνδεση των προϊστορικών μύθων με τα γεω-περιβαλλοντικά και αρχαιολογικά στοιχεία

Ιωάννης Λυριτζής

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μεσοεσθιακών Σπουδών

Μαρία Ραυτοπούλου

Κάθε τόπος έχει να παρουσιάσει τη δική του "γένεση", όπως αυτή διαμορφώνεται σε συνάρτηση με το άμεσο φυσικό περιβάλλον. Στην ελληνική μυθολογία (Κακριδής, 1986) αναφέρονται τρεις σημαντικοί κατακλυσμοί, οι οποίοι επιπλέον υποδηλώνουν ευρεία γεωγραφική έκταση, του *Ωγύγου* (Αττική-Βοιωτία), του *Δευκαλίωνα* (Θεσσαλία) και του *Δαρδάνου* (Μακεδονία). Στις παραλλαγές των τοπικών μύθων επίσης εμφανίζεται ο κατακλυσμός του *Ίναχου* στην περιοχή της Αργολίδας.

Άμεσος απόγονος του *Ίναχου* αναφέρεται ο *Φορωνέας* και κυρίως ως ο πρώτος άνθρωπος και βασιλιάς στη γη μετά τον κατακλυσμό του *Ίναχου*. Ο *Φορωνέας* είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη δημιουργία πολιτισμού, καθώς μυθολογείται ότι έφερε τη φωτιά στους ανθρώπους και δίδαξε τη χρήση της (Κακριδής, 1986). Ανάλογη ήταν και η δραστηριότητα του Προμηθέα.

Σημαντικό στοιχείο στο μύθο του *Φορωνέα* στην Αργολίδα είναι η εκδίωξη των μυθικών πυρομεταλλουργών *Τελχίνων* και η οικειοποίηση της τεχνικής τους. Η δραστηριότητα των μυθικών *Τελχίνων* αναφέρεται στη Λήμνο, τη Ρόδο, την Κέα και σε άλλους μύθους (Αττική). Οι *Τελχίνοι* ταυτίζονται με τα προελληνικά φύλα των *Κάρων* ή *Κήρων*.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάπτυξη της πυροτεχνολογίας εντοπίζεται ήδη στη Λήμνο, στην Πολιόχνη, από το 3100 έως το 2600 π.Χ., ενώ η καταστροφή και η εγκατάλειψη της Πολιόχνης (το 2300 έως 2200 π.Χ.) είχε ως αποτέλεσμα την εξάπλωση των κατοίκων της σε πολλές πρωτοελλαδικές III και πρωτοκυκλαδικές III θέσεις της ανατολικής ηπειρωτικής Ελλάδας και των νησιών (Ντούμας, 1997).

1. Περί μυθολογικών κατακλυσμών

Ο μύθος του *Φορωνέα* περιέχει στον πυρήνα του όχι μόνο την πολιτισμική ανάπτυξη αλλά και την κοινωνική, σε συνδυασμό με τη δημιουργία τοπικής πατρολογίας. Η πριν από τον *Φορωνέα* εποχή – σύμφωνα με τη μυθική γενεαλογία – και σύγχρονη με αυτήν του *Ίναχου*, χαρακτηρίζεται από αρμονία και κοινή γλώσσα. Την αρμονική συνύπαρξη και επικοινωνία των ανθρώπων τη συναντάμε πάλι στους ιουδαϊκούς μύθους (*Γένεση* 11, 9).

Σε αντίθεση με αυτόν τον κόσμο έρχεται η εποχή του *Φορωνέα*, όταν η μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση επιβάλλει τον διασκορπισμό των ανθρώπων σε διαφορετικούς συνοικισμούς και δυσχεραίνει την αρμονική επικοινωνία, ενώ ανα-

πτύσσονται ταυτόχρονα ή τοπικοί διάλεκτοι – πολυγλωσσία. Ο μύθος της Βαβέλ (*Γένεση* 11, 9) επίσης αναφέρεται με την επισήμανση της "πολυγλωσσίας" σε ένα τέτοιο αναπόφευκτο κοινωνικό-πολιτισμικό γεγονός.

Η Παλαιά Διαθήκη καθώς και η συμμετρική παράδοση δημιούργησαν τη γενεαλογία και πατρολογία τους, βασιζόμενες σε μύθους και πραγματικά γεγονότα. Ο "Κατακλυσμός" στάθηκε η αφορμή και η αφετηρία. Ο *Νώε* όπως και ο *Ίναχος* υπήρξαν οι γεννητόρες της ανθρωπότητας, όπως ο εκάστοτε λαός κάθε φορά φανταζόταν. Οι απόγονοί τους – *Αβραάμ*, *Φορωνέας* αντίστοιχα – προήγαγαν τον πολιτισμό και την κοινωνία των λαών τους.

Το φαινόμενο ενός ή και περισσότερων κατακλυσμών φαίνεται ότι αποτελεί "κοινό τόπο"

στις παραδόσεις των διαφόρων λαών. Λόγω χάριν, οι επιπτώσεις εμπειρίες μεγάλης καταστροφής στη Μεσοποταμία πριν από το 2000 π.Χ. αποικριτάλλωσαν αυτές τις δραστικές γεωλογικές/κλιματικές ανακατατάξεις που πρωτοαναφέρονται περί το 2000 π.Χ. στο Έπος της Δημοσιορίας –όπου τον κύριο ρόλο στην οργάνωση του σύμπαντος έχει ο Μαρντούκ–, στο Έπος του Γιλγκαμές, με τον σχετικό βαβυλωνιακό κατακλιμμό κατά την 3η χιλιετία π.Χ., και στην Παλαιά Διαθήκη (Γένεση 6, 1-9, 29) ως ο ιουδαϊκός "Κατακλιμμός του Νώε" (New Larousse Encyclopedia of Mythology, 1968).

Τα τοπικά κλιματικά και γεωλογικά φαινόμενα, συνοδευόμενα από καταστροφές, ουσιαστικά αποτελούν τον πυρήνα της θεογονίας και ανθρωπογονίας των λαών. Οι κατακλιμμοί επομένως των μύθων αντανακλούν ένα τοπικό γεωλογικό ή κλιματικό γεγονός με σοβαρές συνέπειες στην ευρύτερη εκάστοτε περιοχή. Με αυτό το σκεπτικό ο "μύθος", εντασσόμενος στην ευρύτερη περιβαλλοντική πραγματικότητα, παύει να υπηρετεί αποκλειστικά το φανταστικό. Τα ιστορικά γεγονότα κάλλιστα μπορούν να "μυθολογούνται" και, ακόμα περισσότερο, με τα αρχαιολογικά δεδομένα να επιβεβαιώνουν τους θρύλους.

Στην ελληνική εκδοχή με τις ποικίλες τοπικές παραδόσεις και παραλλαγές πιθανώς εντοπίζονται τα ίχνη της ιστορικής πορείας των προελληνικών (Πελασγοί, Λέλεγες, Κάρες, Τυρρηνοί, Φοίνικες-Καδμείοι, Αίμιονες, Άονες, Έκτινες, Καύκιωνες, Κυλικράνες, Τέμμιες, Ύαντες κ.ά.) και των πρωτο-ελληνικών και ελληνικών φύλων (Δαναοί, Άβαντες, Άθωάνας, Αίθανες, Αινιάνες Αιολείς, Αττώοι, Αρκάδες (?), Αρκτάνες, Αχαιοί, Βοιωτοί, Γραιοί, Δόλορες, Δωριείς, Έλληνες, Επείοι, Θεσπρωτοί, Θεσσαλοί, Ίωνες, Κεφαλληνες, Κουρήτες, Λαπίδες, Λοκροί, Μακεδόνες, Μάγνητες, Μινίως, Μολοσσοί, Μυρμιδόνες, Περι(ρ)αίβοι, Πέρες, Φθίοι, Φλεγίτες, Φωκείς) προς τους χώρους της τελικής εγκατάστασής τους (Ήπειρος, Θεσσαλία, Λοκρίδα, Φωκίδα, Αρκαδία) (Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. Α').

Στην παρούσα εργασία γίνεται μία πρώτη προσπάθεια "οπισμομυθολοποίησης" του μυθολογούμενου κατακλιμμού του Ίναχου στην Αργολίδα, ενώ θα ακολουθήσουν ανάλογες εργασίες για τις υπόλοιπες περιοχές.

2. Ο μυθολογούμενος αργολικός κατακλιμμός

Ο αργολικός μύθος στηρίζεται τις απαρχές του στο γεγονός ενός κατακλιμμού που ακολουθείται από τη δημιουργία του αργολικού πολιτισμού και του περιπόλου γενεαλογικού δένδρου.

Γενάρχη των Αργείων θεωρείται ο Ίναχος, ο οποίος πρώτος συγκεντρώνει και οργανώνει τους διασκορπισμένους πληθυσμούς στην Αργολίδα αμέσως μετά τον κατακλιμμό. Στον Ίναχο αποδίδεται η αποστράγγιση του αργολικού κάμπτου από τα λιμνάζοντα νερά και η χάραξη κώπης ποταμού (Πίνακας, Κακριδής 1986, Grimal 1991).

Οι άνθρωποι μετά τον κατακλιμμό και πριν

από τον Ίναχο ζούσαν στα ψηλά βουνά. Ο Ίναχος παρουσιάζεται ως γιος του Ωκεανού και ως σύζυγος μιας Ωκεανίδας. Οι απόγονοί του – δεύτερης γενιάς ο Φωρυνέας και ενδέκατης γενιάς ο Δαναός – συνδέονται με τη δημιουργία και την εξέλιξη του αργολικού πολιτισμού.

Παραμφερής είναι ο αττικός και ο βοιωτικός μύθος – φυσική καταστροφή, ανάδυση από το υγρό στοιχείο, ανασυγκρότηση των πληθυσμών και πολιτισμική ενεργοποίηση από έναν "χαρισματικό" γηέτη–, που θέλει τον Ωγυγό (Κακριδής, 1986, σσ. 60-62) γενάρχη και πρώτο βασιλιά της Αττικής και της Θήβας, στα χρόνια του οποίου ανάγεται επίσης ο κατακλιμμός. Οι περισσότεροι ελληνικοί μύθοι έχουν στον πυρήνα τους το γεγονός του κατακλιμμού και ανάγον τους πρώτους κατοίκους και τον γεννητόρα τους αμέσως μετά. (Κακριδής, 1986, σσ. 56-62.)

Η περιοχή της Αργολίδας, πλούσια σε μύθους και αρχαιολογικά ευρήματα, παρέχει τη δυνατότητα να ταυτιστούν τα μυθολογούμενα γεγονότα με συγκεκριμένα γεωλογικά και κλιματικά φαινόμενα.

3. Τα γεω-αρχαιολογικά στοιχεία στην Αργολίδα

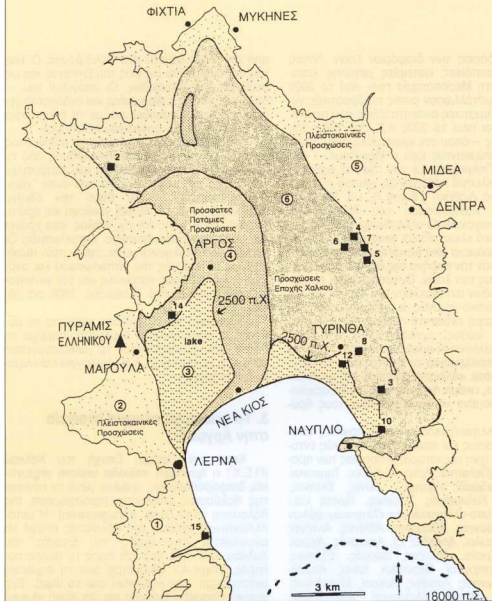
Κατά την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (Π.Ε.Χ.) η αργολική πεδιάδα υπέστη σημαντικές διαφοροποιήσεις, αμέσως μετά το μέγιστο της θάλασσας επίκλυσης (προσχώρηση της θάλασσας στην Ήρα: transgression). Η μετά-πλειοκαινική στάθμη της θάλασσας έπαψε να ανιμνώνεται στις αρχές της Εποχής του Χαλκού, όταν μία περιοχή προς το μέρος της Ήρας, μέχρι 4,7 χιλιόμετρα από τη σημερινή ακτογραμμή, είχε καλυφθεί από τα νερά. Ένα φυσικό παράκτιο φράγμα και μία λίμνη γλυκού νερού σχηματίστηκε στη δυτική ακτή της πεδιάδας (όρια της λίμνης: Λέρνα-Μαγούλα κοντά στο Κεφαλάρι και συνεχίζεται στο Ελληνικό-Νέα Κίος) (εικ. 1).

Ως φυσική συνέχεια, με τις πρώτες πλημμύρες και την υπερχειλίση του ποταμού Ίναχου, οι γύρω πεδιάδες παρουσίασαν πλούσιες αλλουβιακές αποθέσεις, δηλαδή ποτάμια ιζήματα. Σε όλους τους πυρήνες γεωπηρήσεων (Zangger, 1993) το πρωτοελλαδικό (ΠΕ) στρώμα καλυπτόταν από 1-3 μέτρα αλλουβιακού ιζήματος. Η χρονολόγηση με ραδιάνθρακα σε κάρβουνο από τον νεολιθικό/πρωτοελλαδικό ορίζοντα έδωσε 2564±220 για την αλλουβιακή απόθεση (Zangger, 1993, σ. 52).

Την ίδια περίοδο ΝΑ/ΠΕ, συναφές φαινόμενο ιζηματογένεσης από πλημμύρες εντοπίζεται στην Αττική, στο κροκαλοπαγές στρώμα Κρατύλου – έναρξη 3200 π.Χ., τέλος 2600 π.Χ. (Paerle et al., 1984, 1985). Τόσο στην Αργολίδα όσο και στην Αττική το φαινόμενο της επίκλυσης και των πλημμυρών ήταν αρκετά έντονο ώστε να αποικρισταλλωθεί στον κατακλιμμό του Ίναχου και του Ωγίγυου.

Αμέσως μετά την ύφεση της επίκλυσης, η υψηλή απόθεση των ιζημάτων στη διαβρωμένη αργολική ακτή προκάλεσε μια πρόωμη απόσυρση της θάλασσας – regression –, όπως κυ-

1. Χάρτης επιφανειακών αποθέσεων στην αργολική πεδιάδα. (Βασισμένος στη γεωμορφολογία, τις γεωτρήσεις και την επιφανειακή έρευνα), αλλά και ιγνασιανών δάσεων (πυραμιδοειδές του Ελληνικού, Άργος, Ναύπλιο κ.τ.λ.). Οι αριθμοί σε κύκλους δείχνουν περιοχές οριζμένης γεωλογίας, όπως αναφέρονται στο αρχικό δημοσίευμα (Zaninger, 1993). Οι αριθμοί με τετράγωνα ανατιστοιχούν σε κατάψεις παλαιοεδαφών στα αντίστοιχα σημεία. Η πεδιάδα κυκλώνεται από πλειστοκαινικές αποθέσεις (1, 2, 5). Επί το πλείστον, το εσωτερικό της πεδιάδας αποτελείται από εδάφη που αναπτύχθηκαν στην Εποχή του Χαλκού (το 6). Μόνο η περιοχή στην παραλία (το 3) και κατο μήκος του ποταμού Ίναχου (το 4) έχει υποστεί πρόσφατη απόθεση κλιμάτων. Τα όρια που σημειώνονται με βέλη οριοθετούν τα όρια της λίμνης και της θαλάσσιας επίκλυσης την ΠΕ II (2500 π.Χ.). Τα τείχη της Τίρυνθας τότε ήταν ακριβώς στην ακτή. Η διακοπόμενη γραμμή στο κάτω μέρος δηλώνει την ακτή στο 18000 πριν από σήμερα. Ο ποταμός Ερασίνος διέρχεται από τη λίμνη της ΠΕ II περιόδου, και ο Ίναχος διέρχεται από την περιοχή (4) στο χάρτη, και οι δύο όμως εκβάλλουν στην περιοχή γύρω από την Νέα Κιο (βλ. εικ. 2). (Σχεδίσμα βασισμένο στο σχ. 27 του αρχικού δημοσιεύματος, Zaninger, 1993, με την ευγενική παραχώρηση του συγγραφέα.)

ρίως εντοπίζεται στην περιοχή της Τίρυνθας. Η κατάσταση της πεδιάδας έκτοτε παρέμεινε σταθερή και πλούσια σε αλλουβιακές αποθέσεις. Οι αποθέσεις αυτές της Π.Ε.Χ. κατέστησαν την αργολική πεδιάδα εύφορη και σποδοήπιτο κατοικήσιμη, εφόσον τα νερά αποσύρθηκαν.

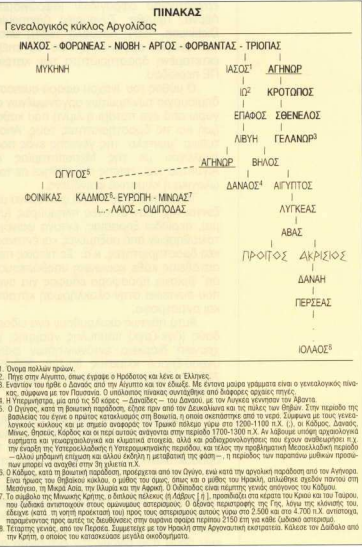
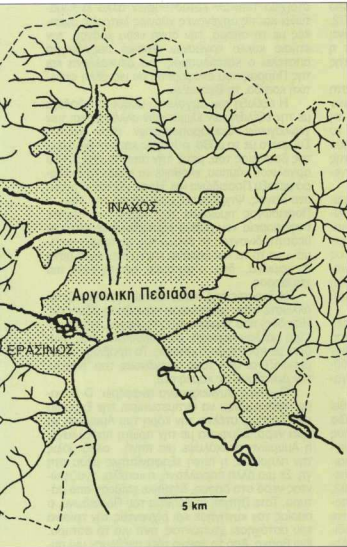
Στην Αττική παρατηρήθηκαν ποτάμιες επιστρώσεις επί των εδαφών 2, 3, 4, που αντιστοιχούν στις ΝΑ περί το 6300-6000 π.Χ., ΠΕ περί το 2700 π.Χ., ΜΕ περί το 1850 π.Χ. φάσεις (Paepe et al., 1984). Άλλε επομένως πιθανόν το ΠΕ εδάφος 3 της Αττικής και το χρονολογούμενο περί το 2564 ± 220 π.Χ. της Αργολίδας να ανταποκρίνονται στη "μετακατακλιμαία" φάση που θρυλείται στους μύθους.

Συγκεκριμένα, ένα κομμάτι κάρβουνο προερχόμενο από τον ορίζοντα Α της διατομής 3 (πυρήνας ΑΡ 10: 3.4 μ.) ΝΝΛ/ΠΕ στρώματος χρονολογήθηκε με ραδιόανθρακα στα 2564 ± 220. Ο ορίζοντας ΝΝΛ/ΠΕ περιείχε πληθώρα ριζών και φυτικών υπολειμμάτων μαζί με όστρακα χαρακτηριστικά της κεραμικής αυτής της περιόδου. Επίσης εδώς πλούσιο περιεχόμενο φωσφατικών ουσιών ώστε η χρονολόγηση του κάρβουνο να δίνει τη μέγιστη ηλικία για την εναπόθεση του ΝΝΛ/ΠΕ αλλουβιακού στρώματος και

για την ακμή της θαλάσσιας επίκλυσης, δηλ. το στρώμα αυτό αναποτέθηκε περίπου πριν από το 2500 π.Χ.

Στο διάστημα μεταξύ του 6000 με 2600 π.Χ. σημειώνεται σταδιακή αύξηση του πληθυσμού και κυρίως κατά τη χαλκολιθική περίοδο και ΠΕ II ανάπτυξη της γεωργικής καλλιέργειας και μόνη εγκατάσταση. Έτσι: στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού εντοπίζονται 206 θέσεις κατοίκησης στη Στερεά Ελλάδα και την Εύβοια έναντι των 136 της Νεολιθικής: 172 στην Πελοπόννησο της Π.Ε.Χ. έναντι των 81 της ΝΛ περιόδου (Συριοπούλου, 1994). Η εγκατάσταση αυτή εντοπίζεται κυρίως στις πιο γόνιμες περιοχές της Ανατολικής Ελλάδας.

Η οικιστική και πολιτισμική ανάπτυξη στην Αργολίδα υπονοείται στη μυθολογούμενη δραστηριότητα του Ίναχου. Η πεδιάδα έγινε κατοικήσιμη αφού την αποστράγγισε και χάραξε κούτη του ποταμού. Στο σημείο αυτό ίσως εντοπίζεται η φυσική απόσυρση των υδάτων και κάποια τεχνητή αποστραγγιστική δραστηριότητα εκμεταλλευόμενη την κούτη του ποταμού Ίναχου, δυτικά της Τίρυνθας, όπου η πρόωμη απόσυρση και επανάληψη του φαινομένου κατά την Υστεροελλαδική II Β/Γ (πλημμύρα, υδροφρά-

χτης και κανάλι, Zangger, 1993). Επιπλέον, στην Π.Ε.Χ. σχηματίστηκε το προαναφερθέν φυσικό παράκτιο φράγμα και η λίμνη με όρια την Λέρνα-Κεφαλαρί-Νέα Κίο. Οι πηγές της Λέρνας και του Κεφαλαρίου αργότερα και μέχρι σήμερα τροφοδοτούν τον ποταμό Ερασιόνιο του ΝΔ τμήματος της Αργοναυπλιακής πεδιάδας.

Πριν από τον Ίναχο οι άνθρωποι ήταν διασκορπισμένοι στα βουνά (σύμφωνα με το μύθο), καθώς η αργολική πεδιάδα ήταν πλημμυρισμένη κατά την Π.Ε.Χ.

Στη Λέρνα, ενώ η κατοίκηση της ανάγεται σε δύο οικιστικές φάσεις, Λέρνα Ι και Λέρνα ΙΙ κατά τη Νεολιθική Εποχή, στην ύστερη φάση της Νεολιθικής η χρήση της θέσης διακοπίζεται ως την επανακατοίκηση της στην ΠΕ ΙΙ (Caskey, 1960). Το κενό εντοπίζεται στις αρχές της Π.Ε.Χ., οπότε και οι μεγάλες πλημμύρες.

Από τα μέσα περίπου της τρίτης χιλιετίας εμφανίζονται σημαντικές εγκαταστάσεις στο ζωτικό χώρο της πεδιάδας, όπως το μνημειώδες ΒΓ κτήριο ή η "Οικία των Κεράμων" στην Λέρνα ΙΙΙ και η Θόλος - Rundbau - της Τίρυνθας, η εξ ολοκλήρου νεοι οικισμοί (Συρίπουλος, 1994, ΝΑ περίοδος, θέσεις: 397-407, ΠΕ περίοδος, θέσεις: 467-489).

Η θρυλούμενη συγκέντρωση των πληθυσμών επί Ινάχου τοποθετείται λογικά σ' αυτή τη φάση που η αργολική πεδιάδα είναι εκμεταλλεύσιμη, δηλ. μετά τις πλημμύρες (περί το 2564±220, ήτοι 2800 έως 2350 π.Χ.). Εδώ θα μπορούσαν να τοποθετηθούν: τον Ίναχο στην πρώιμη φάση και τον Φωρωνέα έως και τον Δαναό στις μετέπειτα φάσεις μιας χρονικής περιόδου περί τα 360 έτη (11 γενιές x 33 έτη ανά γενιά). Δηλαδή, αυτό το χρονικό διάστημα μπορεί να ενταχθεί στο χρονικό περιώριο των 450 ετών (2800-2350), που ορίζει το σφάλμα της μεθόδου χρονολόγησης των στρωμάτων.

Η Λέρνα μοιάζει να κτίστηκε και να σφραγίστηκε με σκοπό να εκμεταλλευθεί και να ελεγχεί την πλούσια γεωργική παραγωγή, όπως άλλωστε μαρτυρούν το πλήθος των αποθηκευτικών δοχείων και τα πλήηνα σφραγιστήρια. Η Τίρυνθα επίσης βρίσκεται σε ιδιαίτερα εύφορη περιοχή, και πιθανώς το ιδιόμορφο ΠΕ ΙΙ οικοδόμημα - Rundbau - λειτουργούσε ως αιταποθήκη, αν όχι ως κάτι άλλο, ανάλογα με αυτές του ΠΕ ΙΙ Ορχομενού(;) ή των Κυκλάδων, ή ακόμη της Αιγύπτου (Vermeule, 1972). Ο "συγκεντρωτικός" χαρακτήρας των παραπάνω εγκαταστάσεων και η περίπτωση ύπαρξης ενός κοινού αργολικού

2. Υδρολογικό σύστημα στην Αργολική πεδιάδα, το οποίο καλύπτει 1167 τετρ. χιλιόμετρα, ενώ η πεδιάδα έχει επιφάνεια 243 τετρ. χιλιόμετρα. Το υψηλότερο σημείο στο όραμα της διακομιστικής γραμμής είναι 1771 μ., στο όρος Αρτεμισία, προς το δυτικό. Η τρίτη δεξιά γραμμή αναφέρεται στο χειμάρρο Μόνεια. (Σχεδιάσιμο βασισμένο στο σχ. 9 του Zangger, 1993, με την ευγενική παραχώρηση του συγγραφέα.)

εργαστηρίου σφραγιδών (σφραγίσματα από Λέρνα, Τίρυθα, Ζυγομυρές (Vertheule, 1972, Dickinson, 1994, Κόνσολα 1984)) υποδηλώνει την ανάγκη οργάνωσης που θα επέβαλλε η εκτεταμένη δραστηριότητα των κατοίκων της ΠΕ Περιοδίου.

Ο μύθος του Ίναχου αφορά ουσιαστικά στη δημιουργία των πρώτων οργανωμένων οικισμών γύρω από ένα ποτάμι ή λίμνη που καθορίζει τη ζωή και τις δραστηριότητές τους. Αποτελεί το τυπικό "μοντέλο" της γένεσης ενός πολιτισμού ανάλογου με της Μεσοποταμίας και της Αιγύπτου, που επίσης στρώθηκε σε τοπικά γεωλογικά ή κλιματικά φαινόμενα.

Τέτοια περιβαλλοντικά φαινόμενα μεταφράζονται π.χ. σαν έντονες πλημμύρες (υγρό κλίμα), περίοδοι ξηρασίας, έντονα φαινόμενα κατολισθήσεων από αυξημένες και έντονες σεισμικές δραστηριότητες, κ.ά. Σε τέτοιες περιόδους αστάθειας κάθε κοινωνική υποδοκούςα "κίνηση" βρίσκει πρόσφορο έδαφος για αναταραχή που συντείνει στην ολοκληρωση καταστροφών, και αντίστροφα.

Αυτά πάντως ακολουθούν ένα είδος οφιοειδούς (ζιγκ-ζαγκ) καμπύλης γραμμής, με μέση χρονική διάρκεια εντόνων-ηπιών φαινομένων υγρού-ξηρού κλίματος 80-120, 200-250, 500-700, και περίπου 1000 χρόνων, αλλά και μεγαλύτερων περιόδων.

Τέτοιοι κλιματικοί κύκλοι έχουν εντοπισθεί σε γεωγραφιολογικές έρευνες στην Αργολίδα (και αλλού) και σε προσεγγιστικούς κλιματικούς δείκτες, όπως η μεταβολή του εύρους των δενδροδακτυλίων, ο άνθρακας-14 στην ατμόσφαιρα, το εύρος ιλούς λιμνών, το γεωμωλητικό πεδίο και η ηλιακή δραστηριότητα (Liritzis, 1982, Liritzis et al., 1985, Schone, 1983). Αυτοί οι επαλαμβανόμενοι κλιματικοί "κύκλοι" επικαθόνται αλληλώς και σχηματίζουν ένα δικτύο περιοδικών όρων που δίνουν την εντύπωση απρόβλεπτης "χαστικής" μεταβολής.

Παρά όλα αυτά, προσεκτική ανάλυση των κλιματικών, γεωλογικών και ηλιακών παραμέτρων δείχνει την ύπαρξη τέτοιων κλιματικών κύκλων, οι οποίοι, κατά τη γνώμη μας, ήταν το βασικό αίτιο (των κοινωνικο-οικονομικών λόγω συμπεριλαμβανομένων, αλλά όχι κατ'ανάγκη αποκλειστικών) της μη-γραμμικής αυρομείωσης (ακμή-παρακμή) αρχαίων πολιτισμών, κατά το υπόδειγμα: καταστροφή-ανάδυση-ανασυγκρότηση-πολιτισμική ενεργοποίηση-βαθμιαία/ξαφνική παρακμή (καταστροφή).

Η πορεία της "πολιτισμικής καμπύλης" φαίνεται να ακολουθεί κανόνες προβλεψιμότητας αναμεμιγμένους με υπολείμματα αταξίας. Έτσι θα μπορούσαν πιθανά να ερμηνευτούν ως ομαλά ή ανώμαλα μετατοπιζόμενοι πολιτισμικοί πόλοι έλξης (ή κοιτίδες ή ριμφαλοί εξέλιξης) (νησίδες στη θεωρία του Χάους) πολιτισμικών δραστηριοτήτων, ως "παράξενοι ελκυστές", στη θεωρία του Χάους.

4. "Πολυδίφιον Άργος"

Στο μύθο του Ίναχου εκφράζεται η τοπική κοσμογονία άμεσα συνδεδεμένη με το υγρό στοιχείο. Η έννοια του κατακλιυμού εμπεριέχει

στοιχεία τοπικών καταστροφών αλλά ενσωματώνει και τις αρχόντες χθόνες λατρείες σχετικές με τη σπορά, την αρχή νέου χρόνου, τον ετήσιο κύκλο εργασιών. Τυπικό παράδειγμα αποτελεί ο κατακλιυμός του Δευκαλιώνα και της Πύρρας που αναφέρεται σε μια άλλη φυλετική κοιτίδα, τη Θεσσαλία.

Η εξέλιξη του αργολικού μύθου συμβαδίζει με την εξέλιξη των κλιματικών αλλαγών και των γεωλογικών διαμορφώσεων στον κάμπο. Σύμφωνα με το μύθο, ο Ίναχος κατά τη διάρκεια της βασιλείας του, μετά την αποστράγγιση του αργολικού κάμπου, κλήθηκε να κρίνει τη διαφορά μεταξύ Ποσειδώνα και Ήρας για την εξουσία στο Άργος. Ψηφίζοντας εννοικά για την Ήρα, ο Ποσειδώνας τιμώρησε τον Ίναχο — ο οποίος στην πορεία του μύθου εξελίχθηκε σε ποτάμι θεότητα δίνοντας το όνομά του σε τοπικό ποτάμι — με το να τον έβρανε και να έχει νερό μόνο το χειμώνα, δηλ. ο ποταμός Ίναχος έγινε πια χειμάρρος.

Η ξηρασία της περιόδου αυτής διασώζεται άλλωστε στην αρχαιότερη παράδοση (Ομηρος, Ησιόδος) που χαρακτηρίζει το Άργος, την ευρύτερη μάλλον περιοχή, ως πολυδίφιον, δηλ. άνυδρο, με πρόβλημα ξηρασίας. Το πρόβλημα αντιμετωπίζεται από τους απογόνους του Ίναχου, τον Δαναό και τις κόρες του.

Ο μύθος συγκεκριμένα αναφέρει: Ο Δαναός, προκειμένου να αντιμετωπίσει την ξηρασία του Άργους, στέλνει την κόρη του Αμμωνία να βρει νερό. Σύμφωνα με την πρώτη παραλλαγή, η Αμμωνία ανακάλυψε μια πηγή, αλλά μόλις την πλησίασε, η πηγή εξαφανίστηκε μέσα στη γη. Σε μια άλλη παραλλαγή, η κοπέλα, αναζητώντας νερό στο δάσος, δέχθηκε επίθεση από σάτυρο. Τότε ζήτησε τη βοήθεια του Ποσειδώνα, ο οποίος τον κυνήγησε και ρίχνοντας την τριαντά του αστόχησε, χτυπώντας, αντί για το σάτυρο, ένα βράχο. Από το βράχο τότε ανέβλυσε μια πηγή. Τέλος, μια τρίτη παραλλαγή του μύθου αναφέρει ότι ο ίδιος ο θεός οδήγησε την Αμμωνία ώστε να βρει την πηγή της Λέρνας (Κακριδής, 1986).

Είναι αξιοσημείωτο ότι η πηγή και στις τρεις περιπτώσεις του μύθου φαίνεται να αναβλύζει από υπόγεια φρεατία και να είναι άμεσα συνδεδεμένη με το γεωλογικό υπόστρωμα. Η παρουσία δε του Ποσειδώνα ενισχύει αυτή τη διαπίστωση, καθώς ο θεός αυτός αποτελεί τη θεοποίηση των γεωλογικών και τεκτονικών φαινομένων που επίσης σχετίζονται με τη συμπεριφορά των υδάτων. Έτσι ο Δαναός κατάφερε να υδροδοτήσει την περιοχή που ήταν άνυδρο.

5. Η παλαιογεωγραφία και υδρογεωλογία της Αργολίδας

Μετά την απόσυρση της θάλασσας και την υψηλή ιζηματογένεση ο εσωτερικό της πεδιάδας παρέμεινε ουσιαστικά σταθερό, ενώ η ακτογραμμή παρουσίαζε συνεχείς αλλαγές. Πάντως το υψηλό ποσοστό αλλοιβατικών αποθέσεων στα μέσα της 3ης χιλιετίας συνεπάγεται την ύπαρξη ποταμού, όχι χειμάρρου. Λόγω των μεγάλων πλημμυρών, η περιοχή δεν θα αντιμετώπιζε φαινόμενα ξηρασίας-ερημοποίησης.

Παρόμοια φαινόμενα πλημμυρών παρατηρούνται επίσης στην Αττική (Paerle et al., 1984), όπως αναφέραμε παραπάνω (κεφ. 3). Οι μεγάτες πλημμύρες αντιστοιχούν στο κροκαλοπαγές στρώμα Κρατύλου. Δηλαδή άρχισαν περί το 3200 π.Χ. και έληξαν περίπου το 2600 π.Χ. (παρόμοια φαινόμενα πλημμυρών επαναλαμβάνονται στα 700 π.Χ. και περί το 300 μ.Χ.).

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι έντονες πλημμύρες συνοδεύονται από υψηλό ρυθμό ιζηματογένεσης με ποτάμιες κροκαλοπαγείς επιστρώσεις (αλλουβιακά ιζήματα), με αποτέλεσμα το μεγάλο πάχος ιζημάτων να υπερκαλύπτει τους οικισμούς. Είναι σύνθετα φαινόμενα μετά από τέτοιες διαστρωματώσεις να αναπτύσσονται στρώματα εδαφών (soil-beds).

Εφόσον όμως σταθεροποιήθηκε η κατάσταση του Αργολικού κάμπου, το κλίμα της Αργολίδας ακολούθησε τους επαναλαμβανόμενους κύκλους Ήρασιας-υγρασίας των 900-1000 ετών που εντοπίζονται στην Αττική, με την οποία υπάχει σύμφωνια. Το επόμενο στρώμα του κύκλου Ήρασιας στην Αττική, και κατά συνέπεια στην Αργολίδα, είναι στο χαμηλότερο ΜΕ στρώμα περί το 1900 π.Χ. – μια περίοδος πολιτισμικής ύφεσης, όπως προέκυψε από την αρχαιολογική έρευνα (Vertmeule, 1972, Dickinson, 1994, Συριόπουλος, 1994).

Μεταξύ του 3000 και του 700 π.Χ. υπάρχουν τέσσερα εδάφη (Sub-Boreal, temperate/dry, warm-wet to dry-wet) που υποδηλώνουν κλιματικές εναλλαγές. Είναι αυτές οι γεωλογικές μεταβατικές φάσεις που ίσως οριοθετούν τις αντίστοιχες αρχαιολογικές πολιτισμικές φάσεις. Κάποιες πλέον καταστροφικές μεταβατικές φάσεις κατεγράφησαν στην παράδοση της Αργολίδας ως "Ο κατακλισημός του Ίναχου".

Η γεωφυσική κατάσταση και το κλίμα της Αργολίδας ευνοούν το σχηματισμό χειμάρρων (εικ. 2). Το κλίμα της είναι μεσογειακό με θερμά καλοκαίρια και χαμηλό ποσοστό βροχοπτώσεων (περί τα 500 χιλιοστά ετησίως). Η περιοχή της αργολικής πεδιάδας υποφέρει από την Ήρασια καθώς τα όρη που την περιβάλλουν κρατούν την υγρασία των ανέμων. Η Αργολίδα δεν έχει ποταμούς, ο Ίναχος και ο παραποτάμος του Χάραδρος ή Σεριάς είναι ορμητικοί χειμάρροι. Το καλοκαίρι γίνονται Ήρασιόταμοι, αφού τα λίγα νερά τους απορροφώνται από το έδαφος στο βόρειο τμήμα του διψασμένου κάμπου (Κούβαρης, 1964).

Επομένως, τουλάχιστον από τα τέλη της Π.Ε.Χ. η Αργολίδα παρουσιάζει αυτή την κατάσταση, και τα προβλήματα της διασώζονται στους μύθους. Στη σημερινή εποχή (δεκαετία του '60 και μετά) η ανάγκη υδροδότησης της περιοχής ήταν επιτακτική. Η λύση του προβλήματος μοιάζει να είναι η πολυυδρότερη δυτική πλευρά της πεδιάδας, όπου ο ποταμός Ερασίνας - η πηγή Κεφαλάρι - και οι πηγές των Μύλων ή Λέρνας. Η πηγή του Κεφαλαρίου είναι καρστική με ανδβλυση υδάτων υψηλής στάθμης, και τροφοδοτεί τον Ερασίνο. Οι πηγές Κεφαλαρίου και Λέρνας προέρχονται από το κλειστό αρκαδικό οροπέδιο, από το οποίο διαφεύγουν με υπόγειους οχετούς κάτω από τα αργολιδοαρκαδικά όρη. Για τα ύδατα του Ερασίνου και της Λέρνας, έγινε το 1964 μελέτη

να διοχετευθούν στην πεδιάδα για να εμπλουτιστούν τα υδροφόρα στρώματα.

Η μελέτη υδροδότησης του 1964 δεν απέχει πολύ από τη μυθολογούμενη προσπάθεια του Δαναού να εκμεταλλευθεί την πηγή της Λέρνας ή και του Κεφαλαρίου. Ο Δαναός εκμεταλλεύθηκε μια πηγή, την οποία τα νερά ανβλύσαν προφανώς από υπόγειους οχετούς, όπως αφήνει να εννοηθεί η πλοκή του μύθου. Άρα την περίοδο του Δαναού: α) ο Ίναχος ήταν χειμάρρος και δεν επαρκούσε να καλύψει τις ανάγκες της πεδιάδας, β) η Λέρνα και το Κεφαλάρι ήταν πηγές και όχι μια μεγάλη λίμνη η οποία υψίστατο ως τις αρχές της Π.Ε.Χ. (βλ. 3ο κεφάλαιο), και γ) υψίσταται εγγειοβελτιωτική δραστηριότητα. Τα παραπάνω στοιχεία τοποθετούν την περίοδο του Δαναού στην προχωρημένη Πρωμή Εποχή του Χαλκού, και σύμφωνα με το κεφάλαιο 3 στην περίοδο μεταξύ 2850 με 2300 π.Χ. Ο Ίναχος και η Λώ τότε θα πρέπει να αναχθούν στην ΠΕ Ι/II (2900-2800 π.Χ.) περίοδο, που έτσι ακολουθούν με λογική συνέπεια τις χρονολογίες των άλλων απογόνων τους – Έπαφος και Λιβύη –, οι οποίοι, σύμφωνα με σχετική ανάλυση (Λυριτζής, 1998), θα πρέπει να ζήσαν γύρω στο 2800-2700 π.Χ. Κατ'αντιπαράθεση, άλλοι μελετητές τοποθετούν την Λώ γύρω στον 18ο αιώνα π.Χ., ερμηνεύοντας την παρουσία αυτής και των απογόνων της με ανάλογα ρεύματα μετακίνησης εκείνη την εποχή, αλλά και με την παράθεση των ιστορούμενων του Ηρόδοτου (II.43, VI.53-54) (Καρνέζης, 1986). Να σημειωθεί ότι για την Λώ υπάρχουν πολλές μυθικές παραλλαγές.

6. Λέρνα και Τίρυνθα

Η νεολιθική κατοίκηση της Λέρνας διακόπτεται μέχρι την επανακατοίκηση της στην ΠΕ II (Caskey, 1960). Η διακοπή αυτή συμπίπτει α) με τη θαλάσσια επίλυση και β) με την εναπόθεση υψηλού πάχους, 1-3 μέτρα, αλλουβιακών αποθέσεων, που λογικά έκανε αδύνατη την κατοίκηση στη περιοχή.

Κατά την ΠΕ II η Λέρνα διαθέτει οχυρωματικό σύστημα και μνημειώδεις κατασκευές, ενώ βρίσκεται πάνω στο νότιο όριο της μεγάλης λίμνης που σχηματίστηκε στο δυτικό άκρο της πεδιάδας. Καθ' όλη την ΠΕ II ο οικισμός ανθεί, και αιτία της ανάπτυξης θα αποτελέσει το αγροτικό πλεόνασμα. Ο οικισμός καταστρέφεται βίαια στα τέλη της ΠΕ II και η νέα Λέρνα της ΠΕ III δεν ανανεώνει τις κατασκευές της ΠΕ II Λέρνας, ενώ ακολουθεί την τυπική πορεία ανάπτυξης ενός ΜΕ οικισμού. Στην αλλαγή ίσως συνέβαλε κάποια νέα διαμόρφωση της ακτογραμμής, που αλλοίωσε το περιβάλλον της γηγύς λίμνης μετατρέποντάς το σταδιακά σε έλος. Οι πηγές των Μύλων και βορειότερα του Κεφαλαρίου απέμειναν πιθανώς μετά την εξέλιξη αυτή για να υδροδοτήσουν την πεδιάδα.

Ο ΠΕ II οικισμός της Τίρυνθας ήταν παράλιος, με παραλία μεγάλης κλίσης, η οποία, αποτελώντας περιβάλλον απόθεσης ιζημάτων, υψίστατο συνεχώς αλλάγες κατά την Πρωτοελλαδική περίοδο. Η ανάπτυξη του οικισμού φαίνεται ότι δεν συνεχίστηκε στις επόμενες περιόδους (βλ. κεφ. 5) μέχρι την ΥΕ III, οπότε τα πρώτα τεί-

Βιβλιογραφία

- J. L. Caskey (1960). "The EH period in the Argolid", *Hesperia*, 29, 285.
- O. Dickinson (1994). *The Aegean Bronze Age*.
- P. Gimal (1991). *Λεβάνη της Ελληνικής και Ρωμαϊκής μυθολογίας*. University Studio Press, Θεσσαλονίκη.
- I. B. Karademas (1986). *Ελληνική Μυθολογία*, τόμος 2, τ. 3, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα.
- H. Karvésης (1986). *Ο Μύθος Προέλευσης της Εξέλιξης στην Γένεση των μύθων*, Αθήνα, 126 σελίδες.
- N. Kónoula (1984). *H πρώτη αστικοποίηση στους Έθ αιώνες*, Αθήνα, Κοιρανής (1964). *Νέα Γενωγραφία*, Άτλας της Ελλάδος.
- I. Liritzis, P.S. Theocaris, R. B. Galloway (1967). "Dating of two Hellenic Pyramids by a Novel Application of Thermoluminescence", *Journal of Archaeological Science* 24, σσ. 369-405.
- I. Liritzis (1994). "A new dating method by thermoluminescence of carved megalithic stone building", C. R. de l'Académie des Sciences, Paris", 1, 319 Series II, σσ. 693-610. Επίσης του ίδιου (1994). "Archaeometry: Dating the past", *Esthetics*, 368/369, σσ. 361-369.
- I. Liritzis and D. Kosmatos (1995). "Solar-climatic cycles in a tree-ring record from Parthenon", *Journal of Coastal Research*, special issue No. 17, Ch. 1, σσ. 73-79.
- I. Liritzis (1982). "200 years cycling in the earth's archaeomagnetic field intensity and in related solar terrestrial phenomena", *Practica Academy of Athens*, 57, σ. 380.
- I. Λιρτζής (1998b). *Το μυστήριο των ελληνικών πυραμίδων. Μια νέα επιστημονική προσέγγιση*. Εκδ. Τυποκίνηση, Αθήνα.
- *New Larousse Encyclopedia of Mythology* (1968). New edition, Hamlyn publ. group Ltd, New York.
- *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. Α', "Προϊστορία και Ιστορία", Εκδοτική Αθήνας, 1970.
- R. Faeppe, E. Van Overloop, M. E. Hatziozis, and J. Thoroz (1984). *Desertification Cycles in Historical Greece, Progress in Biometeorology*, vol. 9, σσ. 55-64.
- R. Paeppe, M. E. Hatziozis, and E. Van Overloop (1995). "Twenty cycle pulses of drought and humidity during the Holocene", Ch. 9, *Journal of Coastal Research*, special issue No 17: "Holocene Cycles: Climate, Sea Levels and Sedimentation", σσ. 55-61.
- E. Vermeule (1972). *Greece in the Bronze Age*, 5th ed., The University of Chicago Press.
- K. B. Ziriopoulos (1994). *H προϊστορική κατάσταση της Ελλάδας και η Γένεση του Ελληνικού Έθνους*, τ. Α', Αθήνα.
- P. Theocaris, I. Liritzis, Sampson A. Loupas (E. 1986). "Geophysical Prospection, Archaeological Excavation and Dating in Two Hellenic Pyramids", *Surveys in Geophysics* 17, σσ. 593-619.
- X. Ντούλιος (1994). "Meliguis Lipara, vol. VI, L. B. Brea - M. Cavalier", περιοδικό Αρχαιολογία και Τέχνες, τ. 50, σσ. 102-104.
- D. J. Schove (1983). "Sunspot cycles", *Benchmark Papers in Geology series v*, 68. New York, Van Nostrand Reinhold, σσ. 268.
- E. Zangger (1993). *Argolis II. The geoarchaeology of the Argolid*. Archaeologisches Institut Athen, Gebr. Mann Verlag, Berlin.

χη. Σημαντικά αρχιτεκτονικά λείψανα είναι αυτά της ΠΕ II, όταν η περιοχή γύρω από την Τίρυνθα ήταν ιδιαίτερα εύφορη. Από τα τέλη της Π.Ε.Χ. δεν σημειώθηκαν αξιολογες μεταβολές μέχρι την ΥΕ III Β, όταν ο χειμαρρως Μάνεσης προκάλεσε καταστροφική πλημμύρα (Zangger, 1993).

Ο μύθος του Δαναού προφανώς έχει την εξήγησή του στις αρθρευτικές ανάγκες του κάμπου και στις συνεχείς προσπάθειες των ανθρώπων να τις ικανοποιήσουν. Μετά την ταρραχώδη και συντηρητική ΜΕ περίοδο, η μετάβαση από την ΜΕ στην ΥΕ αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια πολιτιστικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Στα πλαίσια αυτά πιθανώς αναγεται η επανωδραστηριοποίηση των κατοίκων της αργολικής πεδιάδας, καθώς αρχίζει και πάλι να συγκεντρώνεται πλούτος στα χέρια των ανθρώπων την περίοδο των Λακκαϊδών και των πρώτων Θολωτών τάφων (Vermeule, 1972).

7. Συμπέρασμα

Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει:

- 1) Οι μυθολογούμενοι κατακλιμαίοι αναφέρονται σε γεωλογικά και κλιματικά φαινόμενα.
- 2) Στον τοπικό μύθο της Αργολίδας ο κατακλιμασμός του Ίναχου αποδίδεται στη σημαντική καταστροφική πλημμύρα που εντοπίζεται στις αρχές της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού.

Σημειώθουν ότι το όνομα Ίναχος εμπεριέχει το στοιχείο αχ-, το οποίο απαντάται σε πολλά ονόματα ποταμών (Αχελώος, Αχάμια, Αχάτης, Αχέλη, κ.α.) και αναγεται στην ινδοευρωπαϊκή ρίζα *akw* - "νερό". Εξελεκτικά το προελληνικό ινδοευρωπαϊκό υπόστρωμα μετέτρεψε το *-kw* σε *-k* και μία τουλάχιστον γλώσσα ή διάλεκτος του ίδιου υποστρώματος μετέτρεψε το *-k* σε *-x* (Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, σσ. 360-361). Ο μυθικός ήρωας Ίναχος βρισκόταν μάλιστα σε άμεση συνάρτηση με το υγρό στοιχείο, καθώς α) πατέρας του είναι ο Οκεανός, β) γυναίκα του η Οκεανίδα Μελία και γ) στην εξέλιξη του μύθου προβάται σε ποτάμια θεότητα.

- 3) Τα μυθολογούμενα περί Ίναχου (γενάρης, ποτάμια θεότητα), Δαναού και Αμμωνής αποδόθηκαν σε συγκεκριμένα κλιματικά και παλαιογεωγραφικά φαινόμενα.

- 4) Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Δαναός ήταν 11ης γενιάς απόγονος του Ίναχου — μια γενιά περίπου 33 χρόνια —, η δραστηριότητα του τοποθετείται στη χρονική περίοδο περί το 2500 π.Χ. (αναφερόμενοι πάντα στο αρχαιότερο όριο του χρονολογούμενου με άνδρακα-14 ΠΕ II υποστρώματος της Αργολίδας). (Πίνακας.)

- 5) Με κάθε επιφύλαξη, στήριζόμενοι στη μυθική γενεαλογία, προκύπτει ότι οι 4ης γενιάς απόγονοι του Δαναού, Πρώιτος και Ακρίσιος, τοποθετούνται περί το 2400 π.Χ. Ο Πρώιτος και ο Ακρίσιος ήταν αδελφάκια, σύμφωνα με τον Πανσώνια (2, 25, 7-10), μετά από μια φωνική αδελοφοκτόνο μάχη, στην οποία για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκαν ασπίδες, ανήγειραν "πυράμια" προς τιμή των νεκρών, την οποία εκοσμήσαν με τις ασπίδες που είχαν χρησιμοποιήσει.

Η πυράμια του χωριού Ελληνικό στο Κεφαλάρι του Άργους έχει πρόσφατα χρονολο-

γηθεί (με την πυρηνική μέθοδο οπτικής θερμοφωταύγειας) την ίδια περίπου εποχή, δηλαδή περί το 2500 π.Χ. (Liritzis et al., 1996, Liritzis, 1994, Theocaris et al., 1996).

Ο Καρvésης (1986, σ. 104) τον Ακρίσιο τον θεωρεί Λαπιθή-Μεσανατολίτη και εκφραστή κάποιας ομάδας διαφορητικής από την ομάδα των Λυκίων που εκπροσωπούσε ο Πρώιτος, την εποχή γύρω στο 1400-1350 π.Χ.

- 6) Πίσω από τις ελληνικές μυθικές γενεολογίες ίσως μπερδέσουμε υ νανχειουσομεν πραγματικη "πατρολογία", σε συνάρτηση πάντοτε με τα γεωγραφολογικά δεδομένα, και ως ένα βαθμό την ιστορική μυθολογία. Η διάσπαση, καταγραφή και κριτική των μύθων δεν έπαισα ποτέ να είναι γνώση, όπως ακριβώς ήταν και η Ιστορία (οίδα, γίσωρ).

Στην πορεία της εξέλιξης του πνεύματος αλλά και της κοινωνικής δομής του, ο άνθρωπος δημιούργησε κατηγορίες θεμελιακών μύθων, όπως: μύθοι των πόλεων, του κυνηγιού, της καλλιέργειας της γης και της γονιμικής λατρείας, μύθοι πολεμικοί, τελετουργικοί ή θρησκευτικοί, διοίκησης του κόσμου, της θέμιας, της γνώσης που οδήγησε στη θρησκεία, και απόκρυφοι μύθοι της γνώσης. Η συμβολή στην ερμηνεία των μύθων, η διακριτική ικανότητα μετάβασης από τη "γνώση" στη "λογική εκφραση", από το "παράμυθι" στο "πραγματικό γεγονός", είναι θέμα πολλών μερών, που δίνουν κάποια ερμηνεία των "επί μέρους" μύθων από τη δική τους σκοπιά.

Τα συμπεράσματα αυτά αποτελούν διατύπωση κάποιων λογικών υποθέσεων, που στοχεύουν στην αποσαφήνιση της πορείας των ελληνικών φωνών, τα οποία ανάγουν τις ρίζες τους και την καταγωγή τους στην ελληνική μυθολογία και προϊστορία.

Argolida: The Connection of the Prehistoric Mythology with the Geographical Environment and Archaeological Data

Ioannis Liritzis - Maria Raftopoulou

An effort for the interpretation of the mythological Flood of Inachos and the heavy drought in Argolid is presented in this article, on the basis of the available palaeogeographical, palaeoclimatological and geoarchaeological data in general. The genealogy of Argolid begins with Inachos, Phoroneus and Io and continues with their descendants, Epaphos, Libye, Acyctos, Danaos etc. By combining the geoarchaeological data, that is the obvious alluvial deposits of the Protohelladic I and II period; the marine regression and the coastal change of the Argolid plain; and finally, the myths concerning the river-god Inachos and his descendants who tried to restore an "order" after a series of natural disasters, we can assume that the various "incidents" of the "mythological" narration could have happened during the first half of the third millennium BC. The erection of the pyramidal structures in Argolid — at Hellinikon of Argos and at Lygourio — coincides with the end of the era, as it is ascertained by their recent nuclear dating. The effort of interpreting the myths is undoubtedly a delicate and risky venture. However, the authors' intention is to present recent data and alternative hypotheses, which seem to meet many demands of the interdisciplinary fields, at least as far as the mythological circle of Argolid is concerned.